

P

Voorbij de grenzen van het bekende

Kinderrechtencommissaris stelt nieuw jaarverslag voor in Vlaams Parlement

Vrijdag 20 november is Internationale Kinderrechtendag. Voor het Kinderrechtencommissariaat de gelegenheid om aandacht te vragen voor de belangrijkste knelpunten voor de kinderrechten in Vlaanderen.

Zo'n duizend kinderen, jongeren, professionals en ouders klopten het laatste jaar aan bij het Kinderrechtencommissariaat. 15 procent zijn kinderen en jongeren zelf. De grote meerderheid zijn ouders en bezorgde professionelen.

De meldingen gaan vooral over problemen thuis (33%) en op school (32%). Daarna volgen de thema's hulp aan minderjarigen (18%) en kinderen op de vlucht (6%).

Het gaat telkens over situaties waar kinderen en jongeren in het reguliere systeem vastlopen. Daardoor blijven ze steken in een kwetsbare situatie. Ze hebben een oplossing nodig die 'voorbij de grenzen van het bekende' gaat.

Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen:

'Er zijn ontzettend grote verschillen tussen kinderen en jongeren in ons land. Die grote verschillen vragen aandacht. Een grote groep heeft het goed tot zelfs heel goed. Maar een belangrijke groep kinderen leeft in een erg kwetsbare situatie: kinderen met een beperking, kinderen in zwaar verontrustende thuissituaties, kinderen met zware psychiatrische problemen, kinderen op de vlucht en kinderen van woonwagenbewoners. Heel vaak duikt de vraag op: "Wie wil en gaat er voor die kinderen zorgen?" Veel mensen engageren zich voor die kinderen, maar het antwoord op de vraag wie waarvoor verantwoordelijk is, blijft te vaak onduidelijk.

Ik zie nog te weinig inspanningen voor twee grondrechten die in onze grondwet staan: het belang van het kind voorop stellen en de morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit van kinderen respecteren (artikel 22 bis).

Ik roep professionals op om af en toe hun vertrouwde standaarden te verlaten en buiten de grenzen van het bekende te treden. Te zoeken naar oplossingen op maat en in het belang van elk kind. Dat vraagt netwerkzorg in plaats van de klassieke ketenzorg. Overheden moeten ruimte geven aan professionals om doordacht te experimenteren om aan de noden van kinderen tegemoet te komen.'

Ouders scheiden en strijden ten koste van kinderen

Veel meldingen gaan over vechtscheidingen met kinderen als inzet, en over geweld in het gezin. Soms gaat het zover dat het kind geplaatst wordt.

Beide ouders moeten vaak hun toestemming geven voor hulp aan hun kind. Dat maakt dat kinderen soms geen hulp of psychologische begeleiding krijgen omdat de hulpverlener of therapeut geen risico's wil nemen.

Om beter tegemoet te komen aan de belangen van kinderen in een scheiding vraagt het Kinderrechtencommissariaat een ouderschapsplan verplicht te maken, hulp voor kinderen mogelijk te maken zonder de toestemming van de beide ouders, en een interfederaal scheidingsambtenaar te installeren.

Te weinig ruimte voor alternatieve aanpak op school

Alternatieve sancties

Voor leerlingen die het 'te' bont maken, kiezen scholen nog te snel de gemakkelijkste weg: uitsluiting. Sommige scholen proberen geen begeleidende maatregelen uit. Of de begeleiding en de zorg blijven minimaal. Het kan absoluut niet dat leerlingen dan van school gestuurd worden.

Geen drie maanden op school

Rachid is 17 jaar. Na de kerstexamens werd hij definitief uitgesloten. In januari startte hij in een nieuwe school. Op 2 maart kregen zijn ouders een waarschuwingsbrief. Rachid was nog niet in orde met zijn boeken en materiaal. De school waarschuwde ook voor zijn houding. Vooral in de praktijklessen was hij niet ernstig genoeg bezig en te veel een speelvogel. De ouders gingen praten met de school. Ze willen in partnerschap werk maken van de begeleiding van hun zoon. Want dat is nodig, erkennen ze. Drie weken later wordt Rachid definitief uitgesloten.

De school schreef dat ze Rachid intensief zou opvolgen, begeleiden en evalueren. We stellen vast dat ze in die drie weken geen tijd nam om samen met hem te bespreken wat er goed en minder goed liep, wat oplossingen kunnen zijn, wat zijn eigen verantwoordelijkheid is, en op welke ondersteuning hij zou kunnen rekenen. Het bleef bij negatieve commentaren in de les.

In 2015 publiceerde het Kinderrechtencommissariaat een [dossier over sancties op school](#) met verschillende aanbevelingen.

Alternatieve aanpak met redelijke aanpassingen

Omgaan met een beperking op school, is zoeken naar een passende en redelijke aanpassing tussen een persoon met een beperking en zijn omgeving. Niet iedereen aanvaardt dat kinderen soms hulpmiddelen gebruiken. Er blijven signalen komen over scholen of leerkrachten die compenserende of remediërende maatregelen nog beschouwen als oneerlijk tegenover medeleerlingen.

Te veel tijd nodig voor toetsen?

Ik zit in het aso en haalde een A-attest. De klassenraad adviseert me om over te schakelen naar tso. Ze stellen dat ik te veel tijd nodig heb om een toets of een examen te maken. De leerkrachten zeggen dat ik de richting wel aankan, maar tegelijk zeggen ze dat ik beter zou veranderen omdat ik te traag ben door mijn dyslexie en dysorthografie. Ze laten me duidelijk voelen dat ze mij in het vijfde en zesde jaar aso niet zoveel tijd meer kunnen geven om een toets of examen af te werken. Welke wettelijke bepalingen zijn er daarover? Ze zeggen elke keer dat ik te traag ben. Dat geeft me het gevoel dat extra tijd krijgen een soort van gunst is die de leerkrachten mij geven. Een gunst die ze ook weer kunnen intrekken. Waar heb ik recht op?

Maak het voor scholen mogelijk om in te zetten op extra begeleiding van leerlingen die dreigen af te haken en zet extra in op projecten die de brug tussen onderwijs en welzijn maken. Er moet meer ruimte zijn voor het CLB en de zorgleerkracht op school. De zorg voor leerlingen is niet alleen de opdracht van een individuele leerkracht, maar van de hele school.

Hulpverleners en sectoren kijken te veel naar elkaar

Iedereen en niemand lijkt verantwoordelijk te zijn voor hulp aan kinderen en jongeren. De gevolgen zijn voor de kinderen want zij moeten soms te lang wachten op hulp op maat. Of die komt te laat. Als alles al geëscaleerd is.

Hulp nodig! Wie neemt dat op?

Ik werk op de sociale dienst van een ziekenhuis. Onlangs werd bij ons een man opgenomen met zware alcohol- en drugsproblemen. Zijn vrouw kwam een paar keer op bezoek met hun kind. We maakten ons zorgen over het meisje. Ze zag er verwaarloosd uit en had veel blauwe plekken. We namen contact op met het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg om te vragen wat we moesten doen. Die verwezen ons door naar het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling. Die zeiden dat het eerder iets was voor het OCJ. Na een tweede poging kreeg ik te horen dat ik eerst moest nagaan of de ouders vrijwillig wilden meestappen in de jeugdhulp. Het lukte niet om zo'n gesprek aan te gaan. Uiteindelijk was de man onze patiënt. Dan belde ik naar de regioverpleegkundige van Kind en Gezin als dienst brede instap. Daar kreeg ik te horen dat ik zelf hulp kon aanvragen en de functie van contactpersoon-aanmelder had. Maar die man verlaat over twee weken het ziekenhuis, dus dat was geen optie. Daarna kreeg ik de boodschap dat het kind over twee maanden naar school ging en dat het CLB die taak dan wel zou opnemen. Is het zo ver gekomen dat de jeugdhulp de verantwoordelijkheid bij een sociale dienst van een ziekenhuis legt waar het kind zelf geen patiënt is? Ik wil signaleren dat kinderen op deze manier door de mazen van het net glippen en we ze niet op tijd kunnen beschermen als er verontrustende signalen zijn.

Ook als een kind eenmaal in het jeugdhulpsysteem zit, tast het samen met zijn ouders in het duister: er is geen vaste aanspreekbare dienst of hulpverlener meer zoals vroeger.

Jongeren en ouders vertellen dat ze het lastig vinden om telkens nieuwe personen te ontmoeten, elk met een eigen persoonlijkheid en aanpak. Elke keer opnieuw het hele verhaal brengen, maakt gezinnen hulpverleningsmoe.

Stoppen zonder opvolging

Ik legde al een lang traject af met mijn zoon. We waren wel heel tevreden over de intensieve contextbegeleiding. Maar na een tijdje moest die begeleiding stoppen, want het ging ook wat beter. Ik heb nog aangedrongen niet zomaar te stoppen zonder opvolging want het vervolg kenden we. Als mijn zoon weer voelde dat er geen begeleiding was, ging het opnieuw de verkeerde kant op. Ondertussen had ik al genoeg ervaring. En toch kon het niet langer. Wat ik voorspeld had, gebeurde. Nu zullen we waarschijnlijk weer iemand anders krijgen aan wie we weer alles moeten vertellen. Diensten moeten soms te vroeg stoppen, waardoor het daarna weer escaleert. Het zou al een hulp zijn als we telkens opnieuw bij dezelfde persoon of dienst konden aankloppen zodra het opnieuw uit de hand loopt.

Wat als hulpverleners zich terugtrekken?

Ik heb een zoon van 14 jaar. In de lagere school verbleef hij in een MPI omdat hij een gedragsstoornis heeft. Met de overgang naar het secundair kwam hij weer thuis wonen. We kregen nog ambulante ondersteuning van het MPI. In het secundair onderwijs ging het al snel mis. Er zijn weinig scholen die kunnen omgaan met ASS en een gedragsstoornis. Op drie

scholen werd hij buitengezet wegens te moeilijk. Op een volgend overleg met het MPI, de psychiater en de gezinsbegeleider kregen we te horen dat de problematiek voor hen te zwaar werd en dat we ergens anders hulp moesten zoeken. Iedereen trok zich terug. Ik zocht dan zelf hulp bij de kinderpsychiatrie. Daar was er een wachtlijst van vier maanden. Ondertussen kwam er van geen enkele dienst nog hulp of opvolging. Het is niet verwonderlijk dat hij ontspoorde. Hij werd afgeschreven door de samenleving en ook wij wisten niet hoe hem te helpen. Hij werd door de jeugdrechter geplaatst in een gemeenschapsinstelling. Ik wil dit signaleren. Als ouder sta je er alleen voor en weet je ook niet hoe je moet reageren. Als zelfs hulpverleners zich terugtrekken, wie is er dan verantwoordelijk?

Er zijn trajectbegeleiders nodig om jongeren in hun hele hulpverleningstraject te begeleiden, als vast aanspreekpunt en verantwoordelijke om de continuïteit van de zorg te bewaken. En er moet een zorgcontinuüm ontwikkeld worden dat de diensten van het VAPH, bijzondere jeugdzorg en geestelijke gezondheidszorg (inclusief kinder- en jeugdpsychiatrie) op elkaar afstemt. Er moeten logische trajecten uitgetekend worden voor kinderen en jongeren om een antwoord te bieden op de oneigenlijke termijnen en op het oneigenlijke gebruik van bepaalde zorgvormen.

Plaatsen moet allerlaatste oplossing zijn

Een plaatsing is een heel ingrijpende gebeurtenis voor een kind. Plaatsen we niet te vaak? Ouders en kinderen klagen over de uitzichtloosheid van de plaatsingsmaatregel.

Er moet sterker gewerkt worden aan terugkeer naar huis. Aan het omkaderen en begeleiden van ouders. Ouders onhaalbare voorwaarden of werkpunten opleggen - zoals werk zoeken of in relatietherapie gaan - voordat hun kinderen terug naar huis kunnen, is vaak een verloren zaak van bij de start. Het ontmoedigt ouders om zelf nog stappen te zetten.

Residentiële plaatsing versus thuis

Mijn drie kinderen zijn geplaatst in twee verschillende begeleidingstehuizen. Ze hebben geen contact met elkaar. Ik vind dat niet goed. Ze voelen zich er ongelukkig en missen ons. Ik krijg te horen dat mijn pedagogische vaardigheden te beperkt zijn. Maar we hebben nooit eerder iemand aan huis gehad. We krijgen geen enkel perspectief. We weten alleen dat het elk jaar geëvalueerd wordt. Wat betekent dat we sowieso een jaar moeten wachten. Weegt de schade van een plaatsing op tegen wat er thuis gebeurt?

Als de overheid ingrijpt, moet ze het beter kunnen doen. Kinderen verkas je niet zomaar. Er moet sterker ingezet worden op methodieken die het gezinssysteem ondersteunen, zodat het minder nodig wordt om kinderen uit huis te plaatsen.

Meer ambulante outreachende psychiatrische zorg nodig

Eén op de vijf kinderen heeft op een bepaald moment een meer gerichte benadering of professionele psychologische steun nodig van CLB, huisarts, verpleegkundige of Kind en Gezin. Problemen escaleren als behoeften van kinderen niet op tijd ontdekt worden en als kinderen en hun ouders moeten wachten op hulp. Dat is onaanvaardbaar. Gespecialiseerde zorg moet beschikbaar zijn zodat onmiddellijk de juiste hulp, therapie en behandeling kan starten.

De ambulante outreachende psychiatrische zorg moet dringend uitgebreid worden. Zo kan de gespecialiseerde geestelijke

gezondheidszorg haar expertise nog sterker binnenbrengen in de jeugdhulpvoorzieningen of bij kinderen thuis.

Meer stem voor kinderen op de vlucht

Kinderen en jongeren op de vlucht krijgen na al die jaren in ons land nog te weinig stem. De stem van personen uit hun directe omgeving zoals leerkrachten, hulpverleners, jeugdwerkers en sportmonitors die zich elke dag voor hen inzetten weegt nog altijd niet mee in de beslissingsprocedure of ze hier mogen blijven. Wie bepaalt dan wat in het belang van het kind is, zonder ze te kennen?

Jongeren op de vlucht die al jaren in België wonen, hier geboren zijn of erg jong aankwamen, worden nog altijd naar een vreemd land teruggestuurd, al dan niet met hun ouders.

In de pleegzorg doen zich gelijkaardige, absurde en vooral schrijnende situaties voor. Jarenlang zorgeloos in een pleeggezin verblijven en dan vaststellen dat het kind geen enkel statuut heeft. Het agentschap Jongerenwelzijn stelde vast dat in de periode april-juni 2014 zo'n negentig kinderen en jongeren in de Vlaamse pleegzorg geen of een precair verblijfsstatuut hadden.

Grootouders mét papieren mogen niet langer voor kleinkind zorgen

Anahid schreef ons een brief, belde ons en we brachten haar een bezoek. Ze is bang. Ze vraagt: 'Kan de politie me weghalen bij mijn oma en opa?' Anahid is 11, geboren in Frankrijk, en ze woont al tien jaar in België. Haar mama is Armeense, heeft een verstandelijke beperking en is al meer dan tien jaar zonder papieren in België. Haar grootouders zijn hier ook. Mét papieren. Zij zorgen al tien jaar voor Anahid en haar mama. Ze moet samen met haar mama het land uit. Naar Armenië. Een land waar ze de taal niet spreekt en de cultuur niet kent. Mee met een mama die niet voor zichzelf kan zorgen.

Al zes jaar in een pleeggezin zonder verblijfsdocumenten

De pleegouders van twee Chinese kinderen die kort na hun geboorte bij hen geplaatst werden door het voormalige Comité voor Bijzondere Jeugdzorg, melden ons dat na zes jaar verblijf in het pleeggezin de kinderen nog altijd niet de nodige verblijfsdocumenten hebben. Nog afgezien van de onzekerheid voor de toekomst, heeft het ontbreken van verblijfsdocumenten vervelende gevolgen voor kinderen en pleegouders. Zo zijn reizen naar het buitenland niet evident en kunnen de kinderen geen studietoelage krijgen.

De wettelijke Chinese moeder van de kinderen heeft een verblijfsvergunning van onbepaalde duur, maar omdat de kinderen niet bij haar wonen, geldt dat niet voor hen. Absurd, maar het enige dat de kinderen kunnen doen, is zelf een regularisatie aanvragen. Alleen hebben ze geen paspoort en de dienst voor pleegzorg slaagt er niet in om bij de Chinese ambassade de nodige documenten te krijgen.

Kinderen op de vlucht moeten minstens tijdelijk verblijfsrecht krijgen voor de duur van de beschermingsmaatregel. De plaatsende instantie, leerkrachten, hulpverleners en pleegouders moeten een stem krijgen in de beoordeling van de wenselijkheid van permanent verblijfsrecht.

Einde bericht

Interview met de kinderrechtencommissaris?

Hilde Cnudde, communicatieadviseur

hilde.cnudde@vlaamsparlement.be

Direct: 02-552 41 06 – Mobiel: 0473-98 04 09 – Secr.: 02-552 98 00

Meevolgen kan ook via de livestream op:

<https://www.youtube.com/watch?v=Hp1tZGb10HY>

Het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat staat online op:

<http://www.kinderrechtencommissariaat.be/persberichten-en-opiniestukken>

Volgende afspraak 19 november?

140 kinderen openen tentoonstelling met eigen kunstwerken over kinderrechten

Op 19 november opent de KINDERrechtenKUNST-tentoonstelling in de Zuilenzaal van het Vlaams Parlement. Kinderen en leraren van het 5de en 6de leerjaar brengen verhalen uit de kinderrechtenbrochure 'De Bende van :P' tot leven in KINDERrechtenKUNST. Een organisatie van het Kinderrechtencommissariaat en de Kinderrechtswinkel.

Meer informatie? els.vanhemelrijck@vlaamsparlement.be – Mobiel: 0494-44 67 92

Elke dag krijgt het Vlaams Kinderrechtencommissariaat signalen van kinderen, jongeren en professionals. We bemiddelen, onderzoeken klachten en adviseren het beleid. Altijd met het oog op de goede naleving en toepassing van kinderrechten in Vlaanderen. Het Kinderrechtencommissariaat is de Vlaamse pleitbezorger van kinderrechten, opgericht door het Vlaams Parlement.

www.kinderrechtencommissariaat.be

@KRcommissaris

#JvKRC